

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ

**Τα πιο σημαντικά στάδια της ιστορικής ανάπτυξης
των Ελλήνων της Ουκρανίας:
εμπειρία, προβλήματα, προοπτικές**

Κωνσταντίνος Μπαλαμπάνωφ

*Πρόεδρος του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης,
Επίτιμος Πρόξενος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Μαριούπολη, καθηγητής,
αντεπιστέλλον μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» (Ελλάδα),
αντεπιστέλλον μέλος της Academia Peloritana dei pericolanti (Ιταλία)*

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2009

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ

**Τα πιο σημαντικά στάδια της ιστορικής ανάπτυξης
των Ελλήνων της Ουκρανίας:
εμπειρία, προβλήματα, προοπτικές**

Κωνσταντίνος Μπαλαμπάνωφ

*Πρότανης του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης,
Επίτιμος Πρόξενος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Μαριούπολη, καθηγητής,
αντεπιστέλλον μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» (Ελλάδα),
αντεπιστέλλον μέλος της Academia Peloritana dei pericolanti (Ιταλία)*

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2009

**Τα πιο σημαντικά στάδια της ιστορικής ανάπτυξης
των Ελλήνων της Ουκρανίας:
εμπειρία, προβλήματα, προοπτικές**

Η Ελληνική διασπορά στην Ουκρανία είναι μια από τις πιο πολυάριθμες και αρχαίες στην Ευρώπη. Οι Έλληνες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική αξιοποίηση μερικών εδαφών και συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη της οικονομίας, της παιδείας, της επιστήμης και του πολιτισμού της Ουκρανίας.

Τον 7^ο-4^ο αι. π.Χ., την περίοδο του Μεγάλου Αποικισμού των Ελλήνων στις Βόρειες παραλίες του Εύξεινου Πόντου, τις περιοχές που σήμερα ανήκουν στα εδάφη της Ουκρανίας, οι Μικρασιάτες και οι Ελλαδίτες ίδρυσαν τις πρώτες Ελληνικές πόλεις-κράτη. Την ιδιαίτερη σημασία και την ακτινοβολία είχαν η Όλβια, ο Τυράς, το Παντικάπαιο, η Χερσόνησος, η Φαναγορία. Υπάρχουν πληροφορίες για 100 περίπου Ελληνικούς συνοικισμούς στις Βόρειες περιοχές του Εύξεινου Πόντου και στην Αζοφική.

Οι Έλληνες έχουν κατακτήσει τεράστια εδάφη με έναν τρόπο πιο αποτελεσματικό από τα όπλα και τη βία – με τον αναπτυγμένο πολιτισμό

τους, τον οποίο το μοίραζαν απλόχερα στις ντόπιες φυλές, επιταχύνοντας τον σχηματισμό μιας πιο σύνθετης κοινωνικής και πολιτιστικής δομής και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη κρατικής οργάνωσης με ελληνικό πρότυπο.

Η επόμενη περίοδος της εξάπλωσης των Ελλήνων στα Ουκρανικά εδάφη είναι χρόνια της ύπαρξης του μεγάλου και ισχυρού κράτους των Βορείων Σλάβων των Ρως του Κιέβου (9^{ος}-11^{ος} αι. μ.Χ.). Μετά τον εκχριστιανισμό του κράτους το 988 ακολουθεί η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ του Βυζάντιου και του κράτους των Ρως του Κιέβου. Η πρώτη επίσημη αναφορά στον έργο του Έλληνα ορθόδοξου ιερέα γίνεται το 988, όταν ο πρίγκιπας Βλαδίμηρος ανήγειρε το ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (Ναό της Δεκάτης). Ένας Έλληνας από την Χερσόνα, ο Αναστάσιος, έγινε ηγούμενος του ναού¹.

Η εξάπλωση της Ορθοδοξίας, η οποία γίνεται η επίσημη θρησκεία του κράτους, αποφέρει την ίδρυση της Μητρόπολης, στην οποία κύριο ρόλο διαδραματίζουν Έλληνες ιερείς. Η τοποθέτηση του επικεφαλής της εκκλησίας του κράτους των Ρως του Κιέβου, μητροπολίτη του Κιέβου, γινόταν από τον Πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης. Η Μητρόπολη του Κιέβου τον 11^ο -13^ο αι. μ.Χ ήταν μεγαλύτερη στην Πατριαρχία και αποτελούνταν από 21 επαρχίες. Από τους 23 μητροπολίτες που βρέθηκαν επικεφαλής της Μητρόπολης του Κιέβου εκείνη την περίοδο οι 21 ήταν Έλληνες². Από τη μια πλευρά ήταν φορείς της βυζαντινής εκκλησιαστικής και κρατικής πολιτικής στα εδάφη του κράτους των Ρως του Κιέβου, και από την άλλη το έργο τους είχε έναν εξαιρετικά εποικοδομητικό χαρακτήρα. Οι Έλληνες ιεράρχες πολλές φορές μεσολαβούσαν ως ειρηνοποιοί στις σχέσεις μεταξύ των

¹ Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988. – С.49 – 50.

² Терезов В.Я. Греки и восточные славяне. Из истории греческо-украинских и греческо-российских культурных связей. – К.: Издательство П.П. «Эпосон». – 2000. – С.50.

ανταγωνιζόμενων πριγκίπων. Υπήρξαν φορείς του υψηλού Βυζαντινού πολιτισμού.

Οι Έλληνες υπήρξαν οι επί κεφαλής των Επαρχιών, οι συγγραφείς των πατρικών κειμένων, οι ιδρυτές ναών και μοναστηριών, οι δάσκαλοι, οι διαφωτιστές και οι αγωνιστές. Η ελληνική γραφή έγινε η βάση για τη δημιουργία του πρώτου Ρωσικού αλφαβήτου, της κυριλλικής γραφής, η οποία για αιώνες υπήρξε η επίσημη γραφή στο κράτος του Κιέβου.

Ύστερα από τους μοναχούς και τους ιεραρχείς στο κράτος των Ρώσ του Κιέβου μεταβαίνουν Έλληνες χειροτέχνες, χτίστες, αρχιτέκτονες, οι οποίοι συμμετείχαν στην οικοδόμηση ναών, έδιναν μαθήματα και μάθαιναν τα μυστικά του επαγγέλματος στους ντόπιους αρχιτέκτονες.

Έτσι η Ελληνική επίδραση στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της Ορθοδοξίας στο κράτος των Ρώσ του Κιέβου ήταν καθοριστική. Επίσης η Ελληνική θρησκεία αποτέλεσε συνθετικό ένζυμο στον διάλογο μεταξύ των πολιτισμών μας.

Ο 15-17 αιώνας επιφυλάσσει παρόμοια ιστορική μοίρα στους λαούς μας: και οι δύο χάνουν την εθνική τους ανεξαρτησία και συνεχίζουν την ανάπτυξή τους ως υποταγμένα έθνη άλλων κρατών – οι Ουκρανοί κατακτημένοι από την καθολική Πολωνία, οι Έλληνες από την Οθωμανική αυτοκρατορία. Παρ' όλα αυτά οι Έλληνες υπήρξαν προστάτες δικαιωμάτων ορθόδοξου πληθυσμού. Οι Έλληνες ήτανε ανάμεσα στα μέλη των αδελφάτων – κοινοτήτων ορθόδοξων χριστιανών που εκτελούσαν ενέργειες διαφωτισμού.

Οι πιο γνωστές Ελληνικές κοινότητες στα ουκρανικά εδάφη εμφανίστηκαν τον 17^ο-18^ο αιώνα. Μετά τον απελευθερωτικό αγώνα του Ουκρανικού λαού εναντίον των Πολωνών κατακτητών το 1648-1657 εμφανίστηκε η ανάγκη αποκατάστασης της οικονομικής και εμπορικής υπερδομής του νεοϊδρυομένου κράτους των Κοζάκων. Το 1657 ο γκέτμαν

(επικεφαλής των Κοζάκων) Μπογντάν Χμελνίτσκι με διάταγμά του προσκάλεσε τους μετοίκους από την Ελλάδα να εγκατασταθούν στην πόλη Νίζνα. Στους Έλληνες είχαν δοθεί πολλά προνόμια και το γεγονός αυτό συνέβαλε στη γοργή ανάπτυξη και την συνακόλουθη ακμή της πόλης, η οποία εκείνη την εποχή έγινε μια από τις πιο εύπορες πόλεις της Ουκρανίας.

Ένα λαμπρό παράδειγμα της ελληνικής νοοτροπίας, η οποία βασίζεται στην εθνική αλληλεγγύη και συμπαράσταση, αποτελεί η ζωή των εμπόρων της Νίζνα, των Ζωσιμάδων, των αδελφών Αναστασίου, Νικολάου και Ζώη³.

Τα παιδικά τους χρόνια οι Ζωσιμάδες τα πέρασαν στα Ιωάννινα. Υπάρχουν έγγραφα που μαρτυρούν το ότι το 1781 η οικογένεια του Παναγιώτη Ζωσήμα κατοικούσε στην πόλη.

Ο Ιωάννης, ο Αναστάσιος και ο Ζώης Ζωσιμάς μετοίκησαν στη Νίζνα, όπου στις αρχές του 18^{ου} αι. εμπορεύονταν οι συγγενείς τους, ο Στεφανής και ο Ζαφείρης Ζωσιμάς. Το 1790 οι αδελφοί Αναστάσιος, Ζωής και Νικόλαος έγιναν μέλη του αδελφάτου της Νίζνα.

Αντίθετα από τους άλλους πλούσιους εμπόρους της Νίζνας, οι αδελφοί δεν είχαν ούτε πολλούς υπηρέτες ούτε δουλοπάροικους αγρότες. Πάντα επικοινωνούσαν με τους συγγενείς τους από την Ήπειρο και τους βοηθούσαν.

Οι Ζωσιμάδες εκτελούσαν όλο και περισσότερες εμπορικές πράξεις, η ποικιλία εμπορευμάτων διευρυνόταν, και τα έσοδα της εταιρίας αύξαναν το χρηματικό κεφάλαιο του εμπορικού οίκου. Το ρωσικό παράρτημα του εμπορικού οίκου των Ζωσιμάδων ανέλαβε την αγορά

³ Н.Терентьева, К.Балабанов Греки в Україні: історія та сучасність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. В 2-х т. – К., Аквілон – Плюс, 2008. – Ч.1. – С.111 – 125.

προϊόντων από τη Κίνα και άλλες χώρες της Ανατολής, το ιταλικό παράρτημα πουλούσε αυτά τα προϊόντα στις ευρωπαϊκές χώρες, και τα προϊόντα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας (κυρίως μεταξωτά υφάσματα) πουλιόνταν στη Ρωσία. Η Νίζνα έγινε έδρα των δραστηριοτήτων των Ζωσιμάδων. Οι αδελφοί Ζωσιμάδες είχαν δικά τους εμπορικά παραρτήματα σε πολλές πόλεις της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Ο πλούτος που απέκτησαν οι Ζωσιμάδες τους βοηθούσε στην υλοποίηση των απώτερων σκοπών τους. Είναι λογικό ότι ο λαός εκτιμάει τους Ζωσιμάδες και 50 άλλους ηπειρώτες ευεργέτες για τη σημαντική συμβολή τους στο εθνικό απελευθερωτικό κίνημα των Ελλήνων.

Οι δραστηριότητες των Ζωσιμάδων συνέβαλαν στη διατήρηση του Ελληνικού πολιτισμού και την ανάπτυξη της Ελληνικής παιδείας. Η έκδοση των ελληνικών βιβλίων και εγχειριδίων έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της Ελληνικής εθνικής αυτοσυνείδησης, καθώς και στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και παράδοσης. Πολλά ελληνικά βιβλία εκδίδονταν με χορήγηση χρημάτων από τους Έλληνες εμπόρους, που έμεναν στις χώρες της Ευρώπης. Την περίοδο 1800-1821 δημοσιεύτηκαν 1300 τίτλοι ελληνικών εκδόσεων, και τις περισσότερες εκδόσεις χρηματοδότησαν οι έμποροι της διασποράς.

Το 1796 ο Αναστάσιος εκ μέρους όλων των αδελφών χρηματοδότησε την έκδοση των έργων του Ε. Βούλγαρη και Ν. Θεοτόκη. Με την οικονομική υποστήριξη των Ζωσιμάδων εκδίδονταν λεξικά και κατηχήσεις, εγχειρίδια μαθηματικών, ιστορίας, γεωγραφίας, θεολογίας, ιατρικής και φυσικής. Αυτά τα βιβλία εκδίδονταν στους καλύτερους εκδοτικούς οίκους της Μόσχας, της Αγίας Πετρούπολης, της Λειψίας, της Βενετίας και του Παρισιού. Πολλοί αριθμοί αντιτύπων βιβλίων στέλνονταν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα. Μερικά από αυτά τα βιβλία ήταν «Η Ελληνική Βιβλιοθήκη» (Παρίσι, 1804-1814), εκδόσεις της «Ιλιάδος»

και της «Οδύσσειας» του Ομήρου (Βενετία, 1803), «Λεξικό Έλληνο-Ρωσικό» (Μόσχα, 1838) κτλ.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα έργα των Ζωσιμάδων στο χώρο του διαφωτισμού ήταν η χρηματοδότηση της επανέκδοσης των έργων των κλασικών συγγραφέων της Αρχαίας Ελλάδας, οι οποίες αργότερα αποτέλεσαν τη συλλογή «Η Ελληνική Βιβλιοθήκη». Η δημοσίευση της «Ελληνικής Βιβλιοθήκης» είχε πολύ μεγάλη σημασία. Η επανέκδοση των έργων των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη των κλασικών επιστημών στην Ευρώπη και στη διάδοση της παιδείας. Η έκδοση αυτή είχε μεγάλη σημασία και για την πνευματική αναγέννηση του Ελληνικού λαού, αφού οριοθέτησε την αρχή της λογοτεχνικής νεοελληνικής γλώσσας. Οι Ζωσιμάδες εκτιμούσαν πολύ την παιδεία και υπολόγιζαν ότι μόνο οι μορφωμένοι Έλληνες θα οδηγήσουν τη χώρα στην καταπολέμηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την απελευθέρωσή της.

Οι Ζωσιμάδες απέστειλαν χρήματα στην Ελλάδα για την ανέγερση σχολείων και άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Το 1795 ίδρυσαν στα Ιωάννινα μια σχολή, όπου φοιτούσαν 300 άτομα. Το ακαδημαϊκό πρόγραμμα της σχολής αποτελούσαν η φιλοσοφία, η θεολογία, τα μαθηματικά. Πλην τούτου οι ευεργέτες ανέλαβαν τη πληρωμή μισθών στους δασκάλους και υποτροφιών στους καλύτερους φοιτητές. Οι Ζωσιμάδες πάντα προσέφεραν δωρεές στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας, στην Εμπορική και την Ιατρική Ακαδημία.

Μία από τις κατευθύνσεις των ευεργετικών δραστηριοτήτων των Ζωσιμάδων ήταν οι δωρεές στις Ελληνικές εκκλησίες, οι οποίες υπήρξαν πραγματικές εστίες της πνευματικής ζωής του ελληνικού λαού. Οι Ζωσιμάδες χορηγούσαν σημαντικά χρηματικά ποσά για την ανέγερση, τη διατήρηση και την επισκευή των εκκλησιών, την αγορά εκκλησιαστικών

σκευών, εικόνων και λειτουργικών βιβλίων. Χορήγησαν μερικές χιλιάδες ρούβλια για την επισκευή του ναού και την ανέγερση εικονοστασίου της Μονής του Ευαγγελισμού, και το 1815 χρηματοδότησαν την έκδοση του βιβλίου του Ι. Τσερνώφ «Η περιληπτική ιστορία της ανέγερσης της Μονής του Ευαγγελισμού στη Νίζνα». Στο Μουσείο Σπάνιων Βιβλίων του Παιδαγωγικού Πανεπιστημίου της Νίζνας και σήμερα διατηρείται η πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου, καθώς και η Ελληνική Βίβλος με την υπογραφή του Βίκτωρ Τσερνώφ, που την χάρισαν στον Βασίλη Κούκολνικωφ, πρώτο διευθυντή του Λυκείου της Νίζνας. Οι έμποροι Τσερνώφ και Κουλικώφ επίσης ευεργετούσαν το Μοναστήρι.

Γνωστές είναι και άλλες ευεργετικές πράξεις των Ζωσιμάδων, το παράδειγμα των οποίων προκάλεσε ένα είδος αγώνα ανάμεσα στους άλλους Έλληνες εμπόρους, που και αυτοί ξεκίνησαν τις δωρεές για τις ευεργετικές διαφωτιστικές δραστηριότητες. Οι ευεργετικές και διαφωτιστικές δραστηριότητες των Ζωσιμάδων συνέβαλαν σημαντικά στη διάδοση των ιδεών της εθνικής απελευθέρωσης των Ελλήνων, και οι χρηματοδοτήσεις τους αποτέλεσαν την βάση της ιδεολογικής και πολιτιστικής προετοιμασίας της ελληνικής κοινωνίας για την Επανάσταση του 1821.

Αρκετά μεγάλη ελληνική κοινότητα υπήρξε και στο Κίεβο. Το 1739-1741 με τις δωρεές των Ελλήνων κτίζεται η Εκκλησία της Αγ. Αικατερίνης στο Ποντόλ του Κιέβου. Ο πρίγκιπας της Μολδαβίας και της Βαλαχίας ο Κωνσταντίνος Υψηλάντης τα τελευταία χρόνια της ζωής του έζησε στο Κίεβο. Το 1807 ο Υψηλάντης έχει αγοράσει ένα κτήμα κοντά στη Λαύρα του Κιέβου, το οποίο έκτισε το 1050 ο Αντώνιος, Έλληνας καλόγερος από το Άγιο Όρος.

Οι Έλληνες αποτέλεσαν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού της Οδησσού (10-15%) από την ίδρυση της πόλης το 1794. Ήταν κυρίως

μεγάλοι έμποροι, επιχειρηματίες, εκπρόσωποι ευκατάστατων εμπορικών οίκων – Ραλλή, Μαρασλή, Ροντοκανάκη, Σεβαστόπουλου. Οι εμπορικές εταιρίες αυτών των οίκων κατείχαν κεντρική θέση στην παραδοσιακή για τον Βόρειο Πόντο εξαγωγή σιταριού.

Στο πλαίσιο της κοινότητάς τους οι Έλληνες της Οδησσού έπαιρναν ενεργό μέρος στην θρησκευτική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας. Σημαντικό επίσης ήταν το ευεργετικό τους έργο. Το 1808 στην πόλη χτίστηκε η Ελληνική εκκλησία της Αγίας Τριάδας.

Χάρη στις ευεργετικές δραστηριότητες των Ελλήνων η Οδησσός το 19^ο αιώνα μετατρέπεται σε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της ελληνικής παιδείας της διασποράς. Το 1821 στην πόλη λειτουργούσαν μόνο 5 σχολεία, ενώ το 1823 ήδη στα 23 σχολεία σπούδαζαν 2.778 μαθητές.

Μια εξέχουσα προσωπικότητα στην ιστορία της Οδησσού υπήρξε και ο Γρηγόρης Μαρασλής, ο οποίος από το 1878 έως το 1895 ήταν δήμαρχος Οδησσού και συνέβαλλε στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης. Αυτή την περίοδο ο Γ. Μαρασλής έχτισε περίπου 40 κοινωνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις, πολιτισμικά κέντρα, ταχυδρομείου⁴.

Η συγκέντρωση της εμπορικής και πολιτικής αριστοκρατίας καθώς και άλλων εκπροσώπων αστικής τάξεως στην Οδησσό αποτέλεσε προϋπόθεση για την ίδρυση της ελληνικής πολιτικής οργάνωσης με σκοπό τον εθνικό απελευθερωτικό αγώνα. Στο γεγονός αυτό συνέβαλε και η συνοριακή θέση της πόλης καθώς και η πολιτική υπεράσπιση από τη Ρωσία. Το 1814 τρεις Έλληνες έμποροι – ο Νικόλαος Σκουφάς, ο Αθανάσιος Τσακάλωφ και ο Εμμανουήλ Ξάνθος ίδρυσαν την μυστική

⁴ Терентьева Н.А. Греки в Украине: экономическая и культурно-просветительская деятельность (XVII - XXвв.). - К.: Аквилон –пресс, 1999. – С. 222

οργάνωση, την Φιλική Εταιρεία, η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επανάσταση του ελληνικού λαού για την απελευθέρωση του. Το 1820 αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας έγινε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης.

Ο Ελληνικός λαός έγινε πρώτος από τους Βαλκανικούς λαούς που απέκτησε την ανεξαρτησία του, σπάζοντας τις αλυσίδες της σκλαβιάς, και στην πραγματοποίηση αυτού του γεγονότος συνέβαλε και η ενεργός συμμετοχή της Ελληνικής διασποράς της Ουκρανίας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι πρώτος Κυβερνήτης του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους αναδείχτηκε ο Ιωάννης Καποδιστριάς ο οποίος είχε διατελέσει Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Ανάμεσα στους Έλληνες της Ουκρανίας ιδιαίτερη θέση κατείχαν οι Έλληνες της Αζοφικής, οι οποίοι ξεχώριζαν από τις άλλες ελληνικές κοινότητες της Ουκρανίας τόσο στον πολιτιστικό όσο και στον κοινωνικό τομέα. Η ελληνική κοινότητα της Αζοφικής συμπεριελάμβανε κυρίως τον πληθυσμό των χωριών και διαμορφώθηκε με τη μετοίκηση των Ελλήνων από την Κριμαία στα παράλια της Αζοφικής θάλασσας. Η μετοίκηση αυτή έλαβε χώρα το 1778 υπό την καθοδήγηση της Ρωσικής κυβέρνησης.

Επίμαχο είναι το ζήτημα για τους λόγους και τον χαρακτήρα της μετοίκησης. Επί πολλά χρόνια στον *σοβιετικό επιστημονικό κόσμο* κυριαρχούσε η θεωρία μιας εντελώς εθελοντικής μετοίκησης των Ελλήνων από την Κριμαία την οποία προκάλεσε η εθνική, πνευματική και θρησκευτική καταπίεση από το μωαμεθανικό Χανάτο της Κριμαίας. Τελευταία αυτή η άποψη αμφισβητείται όλο και περισσότερο. Αναμφίβολά, οι σκληρές καταπίεσεις των μουσουλμάνων οδήγησαν τους χριστιανούς Έλληνες στην ιδέα μετοίκησης σε άλλα εδάφη της Ρωσίας. Όμως αυτός ο λόγος δεν ήταν ο καθοριστικός. Η Ρωσική κυβέρνηση εξυπηρετούσε δικά της συμφέροντα με τη μετοίκηση των Ελλήνων. Συγκεκριμένα αποσκοπούσα στον εποικισμό των προσαρτημένων

περιοχών της Αζοφικής και επιδιώκει να υπονομεύσει την οικονομική βάση του Χανάτου της Κριμαίας, επειδή οι Έλληνες αποτελούσαν τον πυρήνα της εμπορικής ανάπτυξης της Κριμαίας και τον πιο εύπορο και δραστήριο πληθυσμό. Η αφαίρεση του δυναμικού πληθυσμιακού στοιχείου κατά τη γνώμη της Ρωσικής Κυβέρνηση θα αποδυνάμωνε το Χανάτο⁵.

Είναι γεγονός ότι οι Έλληνες δίσταζαν να αφήσουν τον τόπο τους, τις δουλειές τους. Γενικώς, η οικονομική κατάσταση των Ελλήνων στην Κριμαία ήταν αρκετά καλή. Δεν πρέπει να ξεχνάμε και το ψυχολογικό βάρος της μετανάστευσης. Ποτέ δεν είναι εύκολο να φεύγεις από τα μέρη που βίωσες το μεγαλύτερο μέρος της ζωής σου, να αφήνεις την περιουσία σου, το σπίτι όπου μεγάλωσαν τα παιδιά σου και τους τάφους των προγόνων σου. Το ρόλο τους έπαιξαν και οι σημαντικές διαφορές κλίματος. Οι Έλληνες έχουν συνηθίσει στο ζεστό και ήπιο κλίμα στην Κριμαία, και ήταν δύσκολο να προσαρμοστούν στο πιο κρύο και βαρύ κλίμα στις καινούργιες περιοχές.

Μεταξύ των Ελλήνων πρωτεργάτης της μετοίκησης υπήρξε ο Μητροπολίτης Ιγνάτιος, πατριώτης που πίστευε ειλικρινά στην ωφελιμότητα της μετοίκησης των Ελλήνων στη Ρωσία. Το φθινόπωρο του 1778, υπό την καθοδήγηση του διοικητή του κριμαϊκού σώματος του ρωσικού στρατού Αλέξανδρου Σουβόροφ, η πρώτη ομάδα μετοίκων εγκατέλειψε την Κριμαία. Ήταν η εφαρμογή του σχεδίου. Ο αριθμός των μετοίκων έφτασε τους 31.098 χριστιανούς, από τους οποίους 18.395 ήταν Έλληνες και οι υπόλοιποι Γεωργιανοί, Αρμένιοι και άλλοι. Παρά την κρατική οικονομική βοήθεια που χορηγήθηκε για την οργάνωση της μετοίκησης, υπήρχαν πολλά σοβαρά προβλήματα όπως ελλείψεις μέσω

⁵ Якубова Л. Маріупольські греки (етнічна історія): 1778 р. – початок 30-х років ХХ ст.. – К.: інститут історії України НАН України, 1999. – С. 17,32.

μεταφοράς, τροφίμων κτλ., λόγω των οποίων πολλοί μέτοικοι έχουν πεθάνει στο δρόμο από αρρώστιες και πείνα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ιστορικών, κατά τη διάρκεια της μετοίκησης οι Έλληνες είχαν περίπου 3,5 – 4 χιλιάδες ανθρώπινες απώλειες⁶.

Οι Έλληνες, που άντεξαν τη μετανάστευση το 1778 ίδρυσαν την πόλη Μαριούπολη και 22 Ελληνικά χωριά στα παράλια της Αζοφικής θάλασσας και χάρη στην εργατικότητα τους κατάφεραν να χτίσουν μια καινούργια ζωή, καινούργια σπίτια, σχολεία, εκκλησιές, και να αναπτυχθούν στον αγροτικό και εμπορικό τομέα.

Παρά όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά καιρούς οι Έλληνες λόγω της εσφαλμένης πολιτικής της τσαρικής κυβέρνησης, αγάπησαν την καινούργια τους πατρίδα και έχουν συνεισφέρει πολλά στην ανάπτυξή της. Ως λαμπρό παράδειγμα της προσφοράς στον πολιτισμό της Ουκρανίας μπορούμε να αναφέρουμε το έργο του Έλληνα ιστορικού και συνθέτη Νικόλαο Άρκα (1852(3) – 1909), ιδρυτή του πρώτου στην Ουκρανία σχολείου του χωριού με ουκρανική γλώσσα διδασκαλίας, ενός από τους ιδρυτές του Συλλόγου «Διαφώτιση», ο οποίος έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αναγέννηση του πνευματικού βίου στην Ουκρανία. Μεγάλη είναι και η συμβολή των Ελλήνων που έχουν διαπρέψει στην Ουκρανία στην πολιτισμική και οικονομική ανάπτυξη του κράτους. Θα αναφέρουμε μόνο μερικά ονόματα: ο διακεκριμένος Έλληνας ζωγράφος Αρχιππος Κουίντζης (1841-1910), ο ιδρυτής και πρώτος Πρόεδρος του Πανεπιστημίου του Χαρκόβου Βασίλης Καράζιν (1773-1842), ο επιστήμονας και πολύ σημαντικός κοινωνικός παράγων, ιδρυτής του πρώτου γυμνασίου στην Μαριούπολη Θεόκτιστος Χαρταχάϊ (1836-1880), ο ψυχολόγος και ο φιλόσοφος Γεώργιος Τσελπάνωφ (1862-1936), ο

⁶ Терентьева Н., Балабанов К. Греки в Україні: історія та сучасність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів– В 2-х т. - К., Акваілон - Плюс, 2007. – Ч.1. – С. 181.

ποιητής Βασίλης Καπνίστ (1758-1823), που εκφραζόταν εναντίον της εθνικής καταπίεσης, και πολλοί άλλοι. Στην οργάνωση της πόλης του Κιέβου συνέβαλαν σημαντικά οι Έλληνες νομάρχες Ιβάν Φουνδουκλεί (1839-1852), Μηχαΐλ Κατακάζη (1868-1871), Λεβ Τομαρά (1885-1898)⁷.

Το γεγονός ότι οι Έλληνες της Αζοφικής ήταν πιο πολυάριθμοι σε σύγκριση με τις άλλες Ελληνικές κοινότητες και ότι κατοικούσαν συμπαγώς στις αγροτικές περιοχές είχε μεγάλη σημασία. Έτσι διέτρεχαν λιγότερη επιρροή διαδικασίας αφομοίωσης. Όταν ένα μεγάλο μέρος αστικού πληθυσμού της Νίζνα και της Οδησσού διασκορπίστηκε ή επέστρεψε στην Ελλάδα μετά την κατάργηση της αυτοδιοίκησης, στην περιοχή της Αζοφικής η κατάσταση ήταν διαφορετική. Γι' αυτό ήταν οι Έλληνες της Αζοφικής που τον 20 αιώνα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ιστορική ανάπτυξη της Ελληνικής διασποράς στην Ουκρανία.

Ιδιαίτερα δύσκολη, περίπλοκη και δραματική ήταν η μοίρα των Ελλήνων της Ουκρανίας επί του κομμουνιστικού καθεστώτος, την περίοδο ύπαρξης της Σοβιετικής Ένωσης.

Η Ουκρανία πενθεί για τα θύματα του Λιμού του 1932-1933, κατά τον οποίο 7 έως και εκατομμύρια άνθρωποι πέθαναν από την πείνα ως αποτέλεσμα της απάνθρωπης πολιτικής των μπολσεβίκων. Ήταν η μεγαλύτερη τραγωδία στην ιστορία του Ουκρανικού λαού και μια από τις πιο τραγικές στιγμές της ιστορίας του 20^{ου} αιώνα. Η Σοβιετική κυβέρνηση δημιούργησε τεχνητές συνθήκες λιμού και σκότωσε εκατομμύρια Ουκρανούς, Ρώσους, Έλληνες και άλλες εθνότητες.

Ακολούθησε η τρομοκρατία της Σταλινικής εποχής. Όπως είναι γνωστό, ο Στάλιν με τους ανθρώπους του ξεκίνησαν τη γενοκτονία κατά τη δεκαετία του 30. Έτσι στις 11 Δεκεμβρίου 1937 τοπικά όργανα

⁷ Терезов В.Я. Греки и восточные славяне. Из истории греческо-украинских и греческо-российских культурных связей. – К.: Издательство П.П. «Эпсилон». – 2000. – С.96.

ασφάλειας παρέλαβαν υπογραμμισμένο από τον Γενικό Επίτροπο Εθνικής Επιτροπής Εσωτερικών της ΕΣΣΔ κ. Ν. Γιεζώφ απόρρητο τηλεγράφημα με νούμερο 50215, σύμφωνα με το οποίο τα εκτελεστικά όργανα αποκτούσαν δικαίωμα να συλλαμβάνουν τους Έλληνες σε όλες τις περιοχές της Σοβιετικής Ένωσης χωρίς οποιεσδήποτε αποδείξεις και εξηγήσεις. Η εκτέλεση αυτής της διαταγής είναι γνωστό ως «Ελληνική επιχείρηση»⁸.

Κατά την περίοδο του 1937-1938 μόνο στην περιοχή του Ντονιέτσκ εξορίστηκαν περίπου 6 χιλιάδες Έλληνες, οι 3,5 χιλιάδες από τους οποίους εκτελέστηκαν.

Οι εξορίες κατά των εθνικών μειονοτήτων σκόπευαν στην εξαφάνιση του παραδοσιακού τρόπου ζωής, που όριζε την εθνική ταυτότητα. Κατά αυτή την περίοδο εκτελέστηκαν οι λαμπρότεροι εκπρόσωποι της ελληνικής διανόησης με αποτέλεσμα να υπάρξει μεγάλη πολιτιστική φθορά. Τα ελληνικά σχολεία, οι εφημερίδες και το θέατρο έκλεισαν. Καταστράφηκαν οι εκκλησιές και εξορίστηκαν οι ιερείς.

Οι μελέτες των αρχειακών δεδομένων που αφορούν τις εξορίες των Ελλήνων αποδεικνύουν το γεγονός ότι αυτά τα δεδομένα ήταν διαστρεβλωμένα. Σήμερα όλοι οι αθώοι εξορισμένοι αποκαταστάθηκαν εξαιτίας της απουσίας σώματος του εγκλήματος.

Και όμως, παρά όλες τις καταπιέσεις και διωγμούς, οι Έλληνες κατάφεραν να διατηρήσουν τον πολιτισμό τους, τις παραδόσεις, την εθνική τους συνείδηση.

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος υπήρξε μια οικουμενική καταστροφή. Οι Έλληνες υπεράσπιζαν τη δεύτερη πατρίδα τους κατά την εισβολή της φασιστικής Γερμανίας μαζί με τους άλλους λαούς της Σοβιετικής Ένωσης.

⁸ Никольский В.М. Як починалася «грецька операція». Історичні і політологічні дослідження. Науковий журнал історичного факультету Донецького національного університету. - №1 - 2. - 2008. - С.480 - 482.

Ο ηρωικός αγώνας της πολυεθνικής Ουκρανίας και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, στον οποίο συμμετείχαν και οι Έλληνες, αποτελεί την ιερή πηγή της πνευματικής και πατριωτικής δύναμης για τις επόμενες γενιές.

Στα μέτωπα του πολέμου οι Έλληνες της Ουκρανίας πολεμούσαν τίμια και ηρωικά και ο ηρωισμός τους αναγνωρίστηκε από το κράτος, που τους έδινε παράσημα και μετάλλια. Με το ανώτατο πολεμικό αριστείο του κράτος – το αξίωμα του Ηρώα της Σοβιετικής Ένωσης, βραβεύτηκαν οι Έλληνες Μπαχτσιβαντζής, Κολπακτσής, Ντουμπίντας, Ραφτόπουλος, Γιεγόρωφ, Γιαιλένκο, Ταχτάρωφ, Μουρζάς, Τάλαχ, Τσέλιος, Κοτάνωφ⁹ και άλλοι.

Δυστυχώς, στη πραγματικότητα αντί για την ευγνωμοσύνη στον ελληνικό λαό, η Σοβιετική Κυβέρνηση έχει εκδώσει το Διάταγμα για την εξορία των Ελλήνων από την Κριμαία. Η Εικοστή Εβδόμη Ιουνίου 1944 έμεινε στην ιστορία του ελληνικού γένους ως μια από τις πιο τραγικές στιγμές. 15 χιλιάδες Έλληνες από την Κριμαία εξορίστηκαν στις απομακρυσμένες περιοχές της Σιβηρίας, του Καζαχστάν και της Ασίας. Οι περιουσίες των Ελλήνων κατασχέθηκαν από το κράτος.

Η πολιτική του φιλελευθερισμού στις δεκαετίες του '50 και τις αρχές του '60 τερμάτισε τις σκληρές καταπιέσεις των εθνικών μειονοτήτων, όμως δεν έφερε ουσιαστικές αλλαγές για τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την εθνική αναγέννηση.

Το 1991 με την απόκτηση της ανεξαρτησίας και μετά από σειρά δημοκρατικών αλλαγών στην Ουκρανία παρουσιάστηκαν πραγματικές προϋποθέσεις για ελεύθερη και άμεση ανάπτυξη του κοινωνικού και πνευματικού βίου των Ελλήνων, διάδοση Ελληνικών σπουδών.

⁹ Терентьева Н., Балабанов К. Греки в Україні: історія та сучасність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів– В 2-х т. - К., Аквілон - Плюс, 2007. – Ч.2. – С. 102 – 109.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 στην Ουκρανία κατοικούν περίπου 92 χιλιάδες Έλληνες, και 78 χιλιάδες ή 85% αυτού του αριθμού αποτελούν οι Έλληνες της Αζοφικής, συμπεριλαμβανομένου και της Μαριούπολης.

Αρκετοί ερευνητές υποστηρίζουν το γεγονός ότι τα δεδομένα της απογραφής δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους στην Ουκρανία κατοικούν περίπου 150-200 χιλιάδες Έλληνες.

Σήμερα στις 18 από τις 25 περιοχές της Ουκρανίας λειτουργούν 95 Ελληνικοί εθνο-πολιτιστικοί σύλλογοι. Είναι ενωμένοι στην κρατική οργάνωση – την Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας (ΟΕΣΟ) με κέντρο στην Μαριούπολη που ιδρύθηκε το 1995. Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας είναι η δραστική διοικήτρια με κύρος Αλεξάνδρα Προτσένκο-Πιτσατζί. Αυτή η οργάνωση όχι μόνο εκφράζει τα ενδιαφέροντα των Ελλήνων, αλλά και συμβάλλει σημαντικά στη πνευματική αναγέννησή τους, αποτελώντας ένα δυναμικό για την δημιουργία της πολιτικής κοινωνίας στην Ουκρανία.

Στα 14 χρόνια ύπαρξής της η ΟΕΣΟ έκανε σημαντική δουλειά για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την αναγέννηση του Ελληνικού πολιτισμού και των παραδόσεων της ορθοδοξίας, την ανάπτυξη διεθνών σχέσεων, και ανέλαβε πρωτοβουλία στη διοργάνωση πολλών φιλανθρωπικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με τα δεδομένα της ΟΕΣΟ το 2008 περίπου 6000 άτομα μάθαιναν τη Νεοελληνική γλώσσα σε 100 σχολεία της Ουκρανίας. Μεγάλη προσοχή παρέχεται στη προετοιμασία του διδακτικού προσωπικού. Σήμερα τα ελληνικά διδάσκονται από 120 δασκάλους (38 στην Μαριούπολη), για τους οποίους η ΟΕΣΟ μαζί με το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης (ΚΠΑΣΜ) κάθε χρόνο διεξάγει Πανουκρανικά εκπαιδευτικά σεμινάρια με συμμετοχή

καθηγητών από την Ελλάδα¹⁰. Με σκοπό τη διάδοση Ελληνικών σπουδών και την ανάπτυξη διδασκαλίας νεοελληνικής γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού της Ελλάδας το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών της Μαριούπολης, η Ομοσπονδία Ελληνικών Συλλόγων της Ουκρανίας και το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στη Μαριούπολη κάθε χρόνο διεξάγουν την Πανουκρανική Φοιτητική Ολυμπιάδα Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορίας και Πολιτισμού.

Το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης είναι συνομηλίκιο της ανεξάρτητης Ουκρανίας. Ξεκίνησε το 1991 ως ένα μικρό και άγνωστο κολλέγιο – παράρτημα του Κρατικού Πανεπιστημίου Ντονιέτσκ, και αποτελεί ένα λαμπρό παράδειγμα δυναμικής γοργής ανάπτυξης του ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος κάτω από τις συνθήκες των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων. Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Πρύτανη του Κρατικού Πανεπιστημίου του Ντονιέτσκ, Ήρωα της Ουκρανίας, ακαδημαϊκό Βλαδίμηρο Σεβτσένκο, του Δημοτικού Συμβουλίου της Μαριούπολης και του Ελληνικού Συλλόγου της Μαριούπολης.

Το ΚΠΑΣΜ ξεκίνησε ως ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα όπου σε δύο Τμήματα δίδασκαν 12 καθηγητές και φοιτούσαν 102 φοιτητές. Χάρη στη γεμάτη αυταπάρνηση και σκληρά εργασία του διδακτικού προσωπικού και των υπαλλήλων, καθώς και στις πρωτοβουλίες των φοιτητών το ΚΠΑΣΜ κατάφερε να καταλάβει σημαντική θέση ανάμεσα σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ουκρανίας και να εδραιώσει στερεές διεθνές σχέσεις με τα κυριότερα πανεπιστήμια των ευρωπαϊκών χωρών.

Σήμερα το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης είναι ένα σημαντικό επιστημονικό εκπαιδευτικό κέντρο της Αζοφικής, ο κύριος σκοπός του οποίου είναι η προετοιμασία του υψηλού

¹⁰ Проценко-Пичаджи А.И. Особенности развития греческого образования в Украине: достижения, проблемы и перспективы. Розвиток еллінізму в Україні у XVIII – XXI ст. – Маріуполь, 2007. – С. 76 – 81.

επιπέδου ειδικών στο χώρο των ανθρωπιστικών σπουδών, καθώς και κέντρο δυναμικής καρποφόρας εκπαιδευτικής, επιστημονικής και πολιτιστικής συνεργασίας της Ουκρανίας με τις άλλες χώρες

Σήμερα το πανεπιστήμιο έχει 6 σχολές και 18 τμήματα, στα οποία φοιτούν πάνω από 4.000 φοιτητές. Το προσωπικό του Πανεπιστημίου αποτελείται από περισσότερα από 320 άτομα, μεταξύ των οποίων 37 διδάκτορες και 150 υποψήφιοι διδάκτορες.

Ο κύριος σκοπός του ΚΠΑΣΜ είναι η προετοιμασία του υψηλού επιπέδου ειδικών στο χώρο των ειδικοτήτων που έχουν τη μεγαλύτερη επικαιρότητα στη σύγχρονη κοινωνία – νομική, διεθνείς σχέσεις, δημοσιογραφία, διεθνής οικονομία, διαχείριση επιχειρήσεων, ιστορία, παιδαγωγική, ψυχολογία, φιλολογία, μετάφραση και άλλα.¹¹ Το διδακτικό προσωπικό και οι υπάλληλοι του ΚΠΑΣΜ εξασφαλίζουν την υψηλής ποιότητας εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να προετοιμάζουν επαγγελματίες, για τη δουλειά των οποίων θα υπάρχει ζήτηση στην Ουκρανία και στο εξωτερικό.

Το ΚΠΑΣΜ είναι το μοναδικό πανεπιστήμιο στην Ευρώπη (εκτός της Ελλάδας και της Κύπρου) όπου η ελληνική γλώσσα, ο πολιτισμός και η ιστορία της Ελλάδας διδάσκονται επιτυχώς σε πάνω από 700 φοιτητές κατά τη διάρκεια της πενταετούς φοίτησής τους. Στο Πανεπιστήμιο λειτουργεί η Σχολή Ελληνικής Φιλολογίας, η οποία προετοιμάζει τους φιλόλογους της Νέας Ελληνικής για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, μεταφραστές και διερμηνείς από τα Νέα Ελληνικά στα Ουκρανικά, Ρωσικά, Αγγλικά, Ιταλικά και αντιστρόφως. Οι δύο Τομείς της Σχολής – Ελληνικής Φιλολογίας και Ελληνικής Γλώσσας και Μετάφρασης προσφέρουν την οργανωμένη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε όλα τα Τμήματα του Πανεπιστημίου.

¹¹ Балабанов К.В. Мариупольский государственный гуманитарный университет – оплот развития эллинизма в Украине // Научный журнал Кипрского университета «Endeiktis». – Никосия. - Июль, 2006. – С.123 – 137.

Η Σχολή Ελληνικής Φιλολογίας όχι μόνο ετοιμάζει το διδακτικό προσωπικό, αλλά και αποτελεί επιστημονική μεθοδολογική βάση ανάπτυξης της εθνικής εκπαίδευσης των Ελλήνων της Αζοφικής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από χρόνο σε χρόνο αυξάνεται το ενδιαφέρον των νέων για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού του ελληνικού λαού. Τα τελευταία τρία ακαδημαϊκά έτη στη Σχολή Ελληνικής Φιλολογίας γράφτηκαν 230 φοιτητές. Είναι αξιοπρόσεκτο πως στη Σχολή φοιτούν παιδιά όχι μόνο της περιοχής του Ντονιέτσκ, αλλά και από άλλα μέρη της Ουκρανίας, της Ρωσίας και τώρα τελευταία και της Ελλάδας και Κύπρου.

Επί 8 χρόνια ήδη το Πανεπιστήμιο με την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας διεξάγει την Πανουκρανική Φοιτητική Ολυμπιάδα Ελληνικής Γλώσσας στη οποία συμμετέχουν οι φοιτητές των εδρών ελληνικών σπουδών του Κιέβου, Αβόβ, Οδησσού, Συμφερούπολης και άλλων πόλεων της Ουκρανίας. Το 2007 στην Ολυμπιάδα συμμετείχαν 23 φοιτητές του ΚΠΑΣΜ, 4 από τους οποίους βραβεύτηκαν, το 2008 19 φοιτητές εκπροσώπησαν το ΚΠΑΣΜ, και η φοιτήτρια της ειδικότητας «Ελληνική Γλώσσα και Μετάφραση» Πωλίνα Μακαρέβιτς πήρε πρώτη θέση σ' αυτή την Ολυμπιάδα.

Από το 2009 το Πανεπιστήμιο επίσης με την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας θα φιλοξενεί τον Πανουκρανικό Φοιτητικό Διαγωνισμό των διατριβών στο χώρο των ελληνικών σπουδών.

Χάρη στη δραστική δουλειά του διδακτικού προσωπικού και των υπαλλήλων του ΚΠΑΣΜ και στη βοήθεια της Ελλάδας και της Κύπρου η Μαριούπολη, στην οποία πριν από την ίδρυση του Πανεπιστημίου κανείς δεν γνώριζε τη Νεοελληνική γλώσσα, σήμερα είναι μια από τις πόλεις της Ευρώπης όπου μπορεί να ακούσει κανείς τη σωστή ομιλία της Ελληνικής

γλώσσας όχι μόνο από τους Έλληνες στην καταγωγή, αλλά και από τους Ουκρανούς, τους Ρώσους και τους εκπροσώπους άλλων εθνών.

Υπολογίζεται ότι είναι καλό το να μαθαίνουν τη Νεοελληνική γλώσσα οι φοιτητές ελληνικής καταγωγής, αλλά ακόμα πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι φοιτητές ουκρανικής, ρωσικής και άλλης καταγωγής μαθαίνουν την γλώσσα και γνωρίζουν τον πολιτισμό του λαού που δημιούργησε τη βάση της δημοκρατίας και του πολιτισμού της Ευρώπης.

Σήμερα τα Ελληνικά διδάσκονται σε 10 ΑΕΙ της Ουκρανίας, στη πλειοψηφία από τους αποφοίτους του ΚΠΑΣΜ. Επίσης επιτυχώς διδάσκουν τη Νεοελληνική γλώσσα στα σχολεία και τα γυμνάσια, εργάζονται σε διπλωματικές αντιπροσωπείες και κοινές εμπορικές εταιρίες της Ουκρανίας, της Ελλάδας και της Κύπρου, συμβάλλοντας με τέτοιο τρόπο στην ανάπτυξη και σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών μας.

Το ΚΠΑΣΜ εκτόνησε το δικό του πρότυπο διεθνών δραστηριοτήτων, το οποίο προβλέπει τη συνολική συνεργασία με τα υπουργεία εκπαίδευσης και εξωτερικών, με τις πρεσβείες, τις δημαρχιακές διοικήσεις, και τα κυριότερα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Για πρώτη φορά αυτό το πρότυπο χρησιμοποιήθηκε στην Ελλάδα, μετά – στην Κύπρο, στην Ιταλία και στις άλλες χώρες.

Τα τελευταία 14 χρόνια το ΚΠΑΣΜ υποδέχτηκε πάνω από 400 ξένες αποστολές που τα μέλη τους αριθμούν πάνω από 1450 άτομα, μεταξύ των οποίων είναι οι πρόεδροι, πρωθυπουργοί και υπουργοί ξένων κρατών, βουλευτές της ευρωβουλής, νομάρχες, δήμαρχοι, πρυτάνεις και διακεκριμένοι επιστήμονες από πανεπιστήμια με διεθνές κύρος, καθώς και καλλιτέχνες της Ελλάδας, της Κύπρου, της Ιταλίας, της Μεγάλης Βρετανίας, της Γερμανίας, των ΗΠΑ, του Καναδά, της Ρωσίας και άλλων χωρών.

Για τη μεγάλη συμβολή στη σύσφιξη της φιλίας και της συνεργασίας μεταξύ του ουκρανικού και ελληνικού λαού, την ανάπτυξη της παιδείας και

της επιστήμης και την τακτική υποστήριξη του έργου του Πανεπιστημίου, ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών έχει απονεμηθεί στον πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας **Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο** (1997), στον πρόεδρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητή **Δημήτρη Γλάρο** (1998), Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων **Γεράσιμος Αρσένης** (1999) στον Αντιπρόεδρο της Εθνικής Ακαδημίας της Ουκρανίας, Διευθυντή του Ινστιτούτου Πολιτικών και Εθνικών Ερευνών της ΕΑ της Ουκρανίας ακαδημαϊκό, καθηγητή **Ιβάν Κούρας** (2001), στον Πρόεδρο του Εθνικού Πανεπιστημίου του Ντονιέτσκ ακαδημαϊκό **Βλαδίμηρο Σεβτσένκο** (2001), στον Πρόεδρο του Κόμματος Νέα Δημοκρατία καθηγητή **Κωνσταντίνο Καραμανλή** (2003), στο διευθυντή του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης, αρχαιολόγο με διεθνές κύρος, καθηγητή **Βάσο Καραγιώργη** (2004), στον Πρόεδρο της Παιδαγωγικής Ακαδημίας της Ουκρανίας ακαδημαϊκό **Βασίλη Κρέμεν** (2005), στον Έπατη Αρμοστή της Μεγάλης Βρετανίας **Γεώργιο Ιακώβου** (2007) και σε άλλους διακεκριμένους επιστήμονες και πολιτικούς παράγοντες της Ουκρανίας και του εξωτερικού.

Στις 16 Απριλίου 2008 το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης είχε την τιμή να υποδέχεται τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, καθηγητή του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου **Κάρολο Παπούλια**, ο οποίος εκτίμησε πολύ τις δραστηριότητες του ΚΠΑΣΜ στο χώρο της σύσφιξης της φιλίας μεταξύ του Ουκρανικού και του Ελληνικού λαού, της επαγγελματικής κατάρτισης νέων εκπροσώπων της Ουκρανικής διανόησης και της ανάπτυξης ανθρωπιστικών σπουδών. Επίσης τόνισε τον εξαιρετικά σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει το ΚΠΑΣΜ στη σύσφιξη των διαπολιτιστικών και διακρατικών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα, την υποστήριξη της εκμάθησης και της διάδοσης της Ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού στον πολυεθνή λαό της Ουκρανίας, δημιουργώντας έτσι μια

γέφυρα φιλίας και αλληλοεκτίμησης ανάμεσα στο Ελληνικό και Ουκρανικό λαό. Για τη μεγάλη προσωπική συμβολή στη σύσφιξη φιλικών σχέσεων και συνεργασίας μεταξύ του Ελληνικού και του Ουκρανικού λαού, την ανάπτυξη της παιδείας και της επιστήμης καθώς και την ενεργό υποστήριξη δραστηριοτήτων του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης στον κύριο Κάρολο Παπούλια, Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας έχει απονεμηθεί ο Τίτλος του Επίτιμου Διδάκτορα του ΚΠΑΣΜ και το μετάλλιο «Τιμής Ένεκεν». Κατά την επίσκεψη του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Καρόλου Παπούλια στο ΚΠΑΣΜ διεξήχθη η επίσημη τελετή εγκαινίων του Ινστιτούτου Ουκρανοελληνικής Φιλίας και Μελέτης του Ελληνισμού στη Σχολή Ελληνικής Φιλολογίας. Είναι μοναδικό στην Ουκρανία τέτοιου είδους Ινστιτούτο, έδρα του οποίου διεξάγονται επιστημονικές έρευνες και συνέδρια. Ασχολείται με τρία πεδία επιστημονικών ερευνών – ουκρανοελληνική φιλία, ιστορία του Ελληνισμού της Μαύρης Θάλασσας, ιστορία και πολιτισμός των Ελλήνων της Ουκρανίας και της Αζοφικής. Σήμερα οι διαφορετικές επόψεις της ανάπτυξης των ουκρανοελληνικών σχέσεων μελετούνται από ποσοστό περίπου 10% καθηγητές του ΚΠΑΣΜ (συμπεριλαμβανομένων 5 διδακτόρων και 17 υποψήφιων διδακτόρων).

Τα τελευταία 3 χρόνια πάνω από 700 φοιτητές και εκπαιδευτικοί έλαβαν μέρος σε εκπαιδευτικά, επιστημονικά και πολιτιστικά προγράμματα σε 20 χώρες του κόσμου. Λαμβάνοντας μέρος στα διάφορα πολιτιστικά, εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και φεστιβάλ, στη διάρκεια της επικοινωνίας με τους συνομηλίκους τους στις φοιτητικές κατασκηνώσεις οι φοιτητές του ΚΠΑΣΜ διαδίδουν το ουκρανικό πνεύμα και πολιτισμό και προσφέρουν στην ενίσχυση της φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των λαών.

Το 2005 το ΚΠΑΣΜ ήταν το πρώτο πανεπιστήμιο της Ουκρανίας που έγινε μέλος του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημόσιου Δικαίου το οποίο

περιλαμβάνει πάνω από 50 πανεπιστήμια της Ευρώπης. Μαρτυρία του υψηλού κύρους του ΚΠΑΣΜ είναι και το γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο εξελέγη ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου αυτού του διεθνούς οργανισμού που η έδρα του βρίσκεται στην Αθήνα. Σε συνεργασία με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημόσιου Δικαίου κ. Σπυρίδωνα Φλογαίτη, το Πανεπιστήμιο συνέβαλε στην επιτυχή ενσωμάτωση της Ουκρανίας στο ΕΚΔΔ, η οποία είναι πολύ σημαντικό βήμα στην πορεία της Ουκρανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης είναι μέλος πολλών ευρωπαϊκών πανεπιστημιακών οργανισμών όπως το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (AIMOS), το οποίο ιδρύθηκε το 1996 με πρωτοβουλία του πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, καθηγητή Δημήτρη Γλάρου. Στη βάση του ΚΠΑΣΜ λειτουργεί το Επίτιμο Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Μαριούπολη.

Ένας σημαντικός τομέας δραστηριότητας του ΚΠΑΣΜ είναι η διεξαγωγή διεθνών επιστημονικών συνεδρίων σε συνεργασία με φορείς από το εξωτερικό στα οποία τίθενται και πρακτικά ζητήματα. Στην έδρα του Πανεπιστημίου διεξήχθησαν 5 μεγάλα διεθνή επιστημονικά συνέδρια στα οποία συμμετείχαν πολλοί διακεκριμένοι επιστήμονες, πολιτικοί, δημοσιογράφοι, διπλωμάτες, κρατικοί παράγοντες της Ουκρανίας και άλλων κρατών. Το γεγονός αυτό επιτρέπει στα πανεπιστήμια της Ουκρανίας να στερεώσουν τις διεθνές σχέσεις τους στον χώρο της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του πολιτισμού και συμβάλλει στην δημιουργία θετικής αντίληψης της Ουκρανίας στο εξωτερικό.

Σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης το ΚΠΑΣΜ δεχόταν βοήθεια του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Εσωτερικών, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας, της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού, του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου

Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης», του Ιδρύματος «Α. Ωνάσης», της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημόσιου Δικαίου, της Νομαρχίας Θεσσαλονίκη, του Δήμου Ζωγράφου, του Κέντρου Εκμάθησης και Ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού στις χώρες της Μαύρης Θάλασσας, του Δήμου Καλύμνου, του Οργανισμού για τη Διάδοση-Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας και του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Το ΚΠΑΣΜ επίσης δέχεται βοήθεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» και πολλών άλλων φίλων μας.

Το ΚΠΑΣΜ υπέγραψε συμφωνίες για τη συνεργασία με το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, τα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων και Θράκης και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης.

Η συνεργασία του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης ξεκίνησε από τις σχέσεις με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Στα πλαίσια των προγραμμάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων το 1991 έχουν εκπαιδευτεί οι πρώτοι στην Ουκρανία δάσκαλοι της Ελληνικής Γλώσσας, οι οποίοι ξεκίνησαν την αναγέννηση των ελληνικών γραμμάτων και πνεύματος στην Ουκρανία. Από εκείνη την περίοδο τέτοιου είδους εκπαιδευτικά προγράμματα διοργανώνονται τακτικά, και στα πλαίσια τους έχουν εκπαιδευτεί η Πρόεδρος του Τομέα Ελληνικής Φιλολογίας Ειρήνη Ροζκόβα, η Πρόεδρος Ελληνικού Συλλόγου της Μαριούπολης Ναντέζντα Τσαπνή, οι συνεργάτες της Πρεσβείας της Ελληνικής Δημοκρατίας στην Ουκρανία Ειρήνη Ιγνάτοβα και Σεργέι Παζίζιν, περισσότεροι από 10 διδάκτορες του Πανεπιστημίου μας και πολλοί εκπαιδευτικοί που διδάσκουν Ελληνικά στα σχολεία της Ουκρανίας.

Ο καθηγητής Δημήτριος Γλάρος συνέβαλε σημαντικά στη σύσφιξη και την ανάπτυξη εκπαιδευτικής, επιστημονικής και πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των Πανεπιστημίων της Ουκρανίας.

Ο Δημήτριος Γλάρος ως Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Υποδοχής και Αποκατάστασης των Παλιννοστούντων Ομογενών Ελλήνων, ενεργό μέλος του Παρατηρητηρίου της Magna Charta Universitatum, Πρόεδρος του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, πάντα διατελούσε πρεσβευτής του Πανεπιστημίου μας, των Ελλήνων της Ουκρανίας και εν γένει όλου του Ουκρανικού λαού, προβάλλοντας και υποστηρίζοντας μας σε όλα τα επίπεδα στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

Το αναμφισβήτητο κύρος του Δημητρίου Γλάρου στο χώρο της παιδείας, της επιστήμης, της πολιτικής και του πολιτισμού βοήθησε και το Πανεπιστήμιό μας να διευρύνει το κύκλο των φίλων και των υποστηρικτών του και συνέβαλε σημαντικά στην πνευματική αναγέννηση των Ελλήνων της Ουκρανίας, την ανάπτυξη και τη σύσφιξη της φιλίας και της συνεργασίας μεταξύ του Ελληνικού και του Ουκρανικού λαού. Το σπουδαίο έργο του Δημητρίου Γλάρου έχει τιμηθεί επανειλημμένα από πολλούς θεσμούς και πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο και μας κάνει ιδιαίτερα υπερήφανους το γεγονός ότι μεταξύ των τίτλων και των βραβείων του Δημητρίου Γλάρου είναι ο τίτλος του Επίτιμου Διδάκτορα του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης, η Ανώτατη Διάκριση του Ουκρανικού Κοινοβουλίου, η Ανώτατη Διάκριση του Υπουργείου Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας «Αριστείο στην Παιδεία», το Ουκρανικό Παράσημο «Πετρό Μοχίλα» και πολλά άλλα.

Τα παρακάτω δεδομένα αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα συνεργασίας μεταξύ του Κέντρου Διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού (ΚΕ.Δ.Ε.Γ.ΠΟ) του Διεθνούς Κέντρου Ελληνικής Παιδείας, Παράδοσης & Επαγγελματικής Εκπαίδευσης “ΣΤΑΥΡΟΣ Σ. ΝΙΑΡΧΟΣ” (ΔΙ.Κ.Ε.Π.Π.Ε.Ε.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (ιδρύθηκε το 1996) με το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης. Το ακαδημαϊκό έτος 1997-1998 το ΚΠΑΣΜ παρέλαβε βιβλία και ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τα έξοδα της αγοράς των οποίων τα κάλυψε η δωρεά του Κέντρου. Έδρα του ΚΠΑΣΜ ξεκίνησε τη λειτουργία της η τυπογραφία (χρηματοδότες: το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελληνικής Δημοκρατίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 1999). Το 2000 το Κέντρο αγόρασε ειδικά προγράμματα για υπολογιστές εργαστηρίων του ΚΠΑΣΜ.

Οι καθηγητές και οι φοιτητές του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης λάμβαναν μέρος σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Κέντρου από το 1997. Παραδείγματος χάριν, στο Θερινό Πρόγραμμα 2007 στην Αμμουδιά (Πρέβεζα) συμμετείχαν 3 φοιτήτριες του ΚΠΑΣΜ, στο Θερινό Πρόγραμμα 2007 Διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας και του Ελληνικού Πολιτισμού στη Κόνιτσα συμμετείχαν 10 φοιτητές του ΚΠΑΣΜ, στο 16^ο Πρόγραμμα του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων συμμετείχαν 3 φοιτητές του ΚΠΑΣΜ.

Στο Θερινό Πρόγραμμα 2008 στην Αμμουδιά (Πρέβεζα) συμμετείχαν 24 φοιτητές συμπεριλαμβανομένων και 6 φοιτητών του ΚΠΑΣΜ. Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητής Ιωάννης Γεροθανάσης και ο Νομάρχης Πρέβεζας Βασίλιος Ιωάννου συνέβαλαν σημαντικά στη διοργάνωση και τη διεξαγωγή του Προγράμματος.

Ένα παράδειγμα ανάπτυξης επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των δύο Πανεπιστημίων είναι η συμμετοχή των επιστημόνων των

πανεπιστημίων στη προετοιμασία και τη διεξαγωγή έδρα του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου με θέμα «Ελλάδα – Ουκρανία. Ιστορική κληρονομιά και προοπτικές συνεργασίας» (χρηματοδότες: το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελληνικής Δημοκρατίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 1999).

Η διεξαγωγή έδρα του ΚΠΑΣΜ του διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου με θέμα «Η Ανάπτυξη του Ελληνισμού στην Ουκρανία 17^ο-21^ο αιώνα» (2007) είχε μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των δύο Πανεπιστημίων καθώς και για την ανταλλαγή επιστημονικών απόψεων σχετικά με την ανάπτυξη του Ελληνισμού κατά τη σύγχρονη περίοδο. Οι επιστήμονες του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έλαβαν ενεργό μέρος στις εργασίες του Συνεδρίου.

Αυτό το Διεθνές Συνέδριο διεξήχθη με πρωτοβουλία του διευθυντή του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» (Κύπρος) καθηγητή Β. Καραγιώργη και της διοίκησης του ΚΠΑΣΜ. Είναι αξιοσημείωτο ότι το Ίδρυμα «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» και το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελληνικής Δημοκρατίας παρείχαν σημαντική οικονομική υποστήριξη για τη διεξαγωγή του Συνεδρίου.

Στη συνεδρίαση της ολομέλειας του Συνεδρίου παρουσίασαν τις εισηγήσεις τους ο Πρόεδρος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας της Ουκρανίας, διδάκτορας φιλοσοφίας, ακαδημαϊκός Β. Κρέμεν (*Ουκρανία στον 21^ο αιώνα και πολιτιστική κληρονομιά του Ελληνισμού. Μεθοδολογικές απόψεις*), ο Υφυπουργός Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας, Πρόεδρος της Επιτροπής επιστημονικής τεχνικής συνεργασίας, μέλος Διακυβερνητικής Επιτροπής της Ουκρανίας και της Ελλάδας, ακαδημαϊκός Ακαδημίας παιδαγωγικών Επιστημών της Ουκρανίας, διδάκτορας τεχνικών επιστημών καθηγητής Α. Γουρζί (*Ο ρόλος της παιδείας στην ανάπτυξη*

Ουκρανοελληνικής συνεργασίας), ο Διευθυντής του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης», διδάκτορας ιστορίας και αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, καθηγητής Βάσος Καραγιώργης (*Οι δραστηριότητες του Ιδρύματος «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης» στο χώρο της ανάπτυξης του Ελληνισμού στην Ουκρανία*), καθώς και ο επί κεφαλής Κρατικής Νομαρχιακής Διοίκησης του Ντονέτσκ Β.Ι.Λογκβινένκο (*Οι εμπειρίες της Κρατικής Νομαρχιακής Διοίκησης του Ντονέτσκ στο χώρο της σύσφιξης της φιλίας και της συνεργασίας μεταξύ του Ουκρανικού και του Ελληνικού λαού και της εθνικής πολιτιστικής αναγέννησης των Ελλήνων της Ουκρανίας*), ο Αρμόδιος και Πληρεξούσιος Πρέσβης της Ελληνικής Δημοκρατίας στην Ουκρανία Χ. Δημητρίου (*Ο ρόλος της Πρεσβείας στην ανάπτυξη πνευματικών σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της Ουκρανίας*), ο Αρμόδιος και Πληρεξούσιος Πρέσβης της Ουκρανίας στην Ελληνική Δημοκρατία Β. Τσίμπουχ (*Η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές Ουκρανοελληνικών σχέσεων*), ο Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητής Μ. Κορδώσης (*Η προσφώνηση του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητή Ι. Γεροθανάση*), ο Πρύτανης του Εθνικού Πανεπιστημίου Εμπορίου και Οικονομίας του Κιέβου, ακαδημαϊκός της Ακαδημίας Παιδαγωγικών Επιστημών της Ουκρανίας, διδάκτορας οικονομικών επιστημών, καθηγητής Α. Μαζαράκης (*Η ανάπτυξη Ουκρανοελληνικών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων*) και πολλοί άλλοι.

Για την ιδιαίτερη συμβολή στην ανάπτυξη της επιστήμης και της εκπαιδευτικής, επιστημονικής και πνευματικής συνεργασίας μεταξύ του Ουκρανικού και του Ελληνικού λαού βραβεύτηκαν μερικοί συμμετέχοι του διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου, συμπεριλαμβανομένων και των επιστημόνων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Απόστολος Καρπόζηλος βραβεύτηκε με το Τιμητικό Δίπλωμα της Ακαδημίας Παιδαγωγικών Επιστημών της Ουκρανίας,

ο Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητής Μ. Κορδώσης βραβεύτηκε με το Τιμητικό Δίπλωμα του Δημοτικού Συμβουλίου της Μαριούπολης.

Οι συμμετέχοντες του διεθνούς συνεδρίου υπογράμμισαν την ιδιαίτερη σημασία του Ελληνισμού στις σημερινές συνθήκες παγκοσμιοποίησης, στις διαδικασίες δημοκρατικοποίησης σε όλα τα σύγχρονα κράτη, στη δημιουργία συνθηκών για την ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου. Γι' αυτό οι ιδέες του Ελληνισμού αποκτούν όλο και πιο μεγάλη σημασία από την άποψη της υλοποίησής τους στη σύγχρονη εποχή.

Σχεδιάζεται η διεξαγωγή επόμενου Συνεδρίου τέτοιου επιπέδου το 2011. Όμως είναι πιθανό να πραγματοποιηθούν και άλλα σχέδια. Ο Πρόεδρος του Οργανισμού για τη Διεθνοποίηση της Ελληνικής Γλώσσας καθηγητής Κ. Σπ. Καρκανιάς πρότεινε τη διεξαγωγή το 2011 της 8^{ης} Διεθνούς Συνδιασκέψεως για θέματα διδασκαλίας της Νεοελληνικής γλώσσας έδρα του ΚΠΑΣΜ.

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητής Ιωάννης Γεροθανάσης χαρακτήρισε τη συνάντηση των διοικητών του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων τον στα Ιωάννινα Νοέμβριο 2007 ως έναρξη νέας «χρυσής εποχής» της συνεργασίας μεταξύ του ΚΠΑΣΜ και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Στην ομιλία του κατά τη Συνεδρίαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στην οποία παραβρέθηκαν και οι εκπρόσωποι της αποστολής του ΚΠΑΣΜ, ο Ι. Γεροθανάσης διαβεβαίωσε τους παρόντες ότι θα συνεχίσει το έργο ενός από τους πιο σπουδαίους Πρυτάνεις του Πανεπιστημίου καθηγητή Δημητρίου Γλάρου στο χώρο της ανάπτυξης της συνεργασίας με την Ουκρανία και με το ΚΠΑΣΜ. Στο προσεχές μέλλον σχεδιάζεται η διεύρυνση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους φοιτητές

και το διδακτικό προσωπικό του ΚΠΑΣΜ, οι ακαδημαϊκές αλλαγές, η από κοινού διοργάνωση επιστημονικών και εκδοτικών δραστηριοτήτων. Σήμερα το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων είναι ένα από τα πιο σύγχρονα πανεπιστήμια με κύρος της Ελλάδας και της Ευρώπης, που αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, έχει καλή υλικοτεχνική βάση, πλούσια βιβλιοθήκη και επιστημονικό δυναμικό. Αποδείχθηκαν καρποφόρες οι διαπραγματεύσεις της διοίκησης του ΚΠΑΣΜ με τους κοσμήτορες των σχολών και τους καθηγητές του Πανεπιστημίου σχετικά με την αποκατάσταση συνεργασίας μεταξύ των σχολών και των εδρών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης στο χώρο της διοργάνωσης επιστημονικών συνεδρίων, της ανταλλαγής εμπειρίας στο χώρο της διδασκαλίας ξένων γλωσσών, παιδαγωγικής και ψυχολογίας.

Κατά τη Συνεδρίαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με εντολή του Υπουργού Παιδείας και Επιστήμης της Ουκρανίας ο Πρύτανης του ΚΠΑΣΜ καθηγητής Κ.Β. Μπαλαμπάνωφ απένειμε το Αριστείο Γραμμάτων στον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθηγητή Ι. Γεροθανάση.

Μεγάλη σημασία για την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του ΚΠΑΣΜ είχαν και οι διαπραγματεύσεις με τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Ι. Γεροθανάση τον Οκτώβριο 2008, κατά τις οποίες ο Πρύτανης του ΚΠΑΣΜ καθηγητής Κ.Β. Μπαλαμπάνωφ προσκάλεσε τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων να επισκεφτεί τη Μαριούπολη και το ΚΠΑΣΜ με σκοπό την υπογραφή νέας Συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ των δύο Πανεπιστημίων. Επίσης πραγματοποιήθηκαν οι συναντήσεις και οι διαπραγματεύσεις με τους Αντιπρυτάνεις του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων τον καθ. Γεώργιο Παπαγεωργίου και τον καθ. Σωτήρη Λουκά.

Έτσι το πρότυπο διεθνών δραστηριοτήτων που εκπόνησε το ΚΠΑΣΜ προβλέπει τη συνολική συνεργασία με τα υπουργεία, τις δημοκρατικές διοικήσεις, τα κυριότερα πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Κύπρου και παρέχει τη δυνατότητα συνεχούς ανάπτυξης και διεύρυνσης εκπαιδευτικής, επιστημονικής και πολιτιστικής συνεργασίας.

Στις συνθήκες της ανεξαρτησίας της Ουκρανίας χάρη στην εργατικότητα, μεθοδικότητα και ικανότητα να εργάζονται επαγγελματικά οι Έλληνες κατάφεραν πολλές και σημαντικές επιτυχίες στην πολιτική, στην επιστήμη και στην οικονομία, και συμβάλλουν αξιόλογα στη κοινωνική οικονομική και πνευματική ανάπτυξη της χώρας.

Ένας από τους Ουκρανούς πολιτικούς της μεταβατικής περιόδου, τελευταίος Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου της Σοβιετικής Ουκρανίας και πρώτος Πρωθυπουργός του ανεξάρτητου Ουκρανικού κράτους ήταν ο Βιτόλντ Φόκιν, που για αρκετές φορές εκλέχτηκε βουλευτής της Σοβιετικής Ένωσης και της Ουκρανίας, βραβεύτηκε με παράσημα και μετάλλια της Σοβιετικής Ένωσης και της Ουκρανίας.

Την περίοδο της θητείας του Β. Φόκιν στο λειτούργημα του Πρωθυπουργού άρχισαν να δημιουργούνται οι πρώτες σχέσεις της Ουκρανίας ως ανεξάρτητου κράτους με την Ελληνική Δημοκρατία. Μία από τις πρώτες εξωτερικές επισκέψεις του Β. Φόκιν ήταν η επίσκεψη στην Ελλάδα, όπου είχε συνάντηση με τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Μητσοτάκη και Έλληνες επιχειρηματίες.

Τώρα ο Β. Φόκιν, συνταξιούχος, ασχολείται ενεργά με κοινωνικές δραστηριότητες. Είναι πρόεδρος του Διεθνούς Ιδρύματος ανθρωπιστικών και οικονομικών σχέσεων της Ουκρανίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Ένας άλλος Ουκρανός πολιτικός με κύρος είναι ο Γιεννάντι Βασίλγεβ, διδάκτορας νομικών επιστημών, κρατικός σύμβουλος δικαιοσύνης. Γεννήθηκε το 1953 στο Ντονέσκ. Μετά την αποφοίτηση από το Νομικό Ινστιτούτο του

Χάρκοβου ο Γ. Βασίλγιεβ πέρασε όλα τα επίπεδα σταδιοδρομίας - εργάστηκε ως ανακριτής, ως βοηθός εισαγγελέα, ως εισαγγελέας της Λένινσκι Περιοχής του Ντονέτσκ. Για πολλά χρόνια εργάστηκε με επιτυχία στο λειτούργημα του εισαγγελέα της Νομαρχίας του Ντονέτσκ, μιας από της μεγαλύτερες στην Ουκρανία. Αρκετές φορές εκλέχτηκε βουλευτής της Ουκρανίας, Αναλαμβάνοντας υψηλά κρατικά αξιώματα όπως του πρώτου Αντιπροέδρου του Ανώτατου Συμβουλίου της Ουκρανίας, του Γενικού Εισαγγελέα της Ουκρανίας, ο Γ. Βασίλγιεβ έδειξε τα προσόντα πραγματικού κρατικού παράγοντα: τη επαγγελματικότητα, την μεθοδικότητα, το υψηλό επίπεδο ευθύνης και το σεβασμό στους ανθρώπους.

Ο Γ. Βασίλγιεβ είναι Επίτιμος Υπάλληλος Εισαγγελίας της Ουκρανίας, Διακεκριμένος Νομικός της Ουκρανίας, βραβεύτηκε με το παράσημο «Για Εξαιρετικές υπηρεσίες» 2 και 3 βαθμού. Τώρα είναι βουλευτής της Ουκρανίας.

Ταλαντούχος διοικητής και πολιτικός με κύρος είναι ο Γεώργη Σκούνταρ, ο Ήρωας της Ουκρανίας, ο πρόεδρος διοίκησης μετοχικής εταιρίας «Εργοστάσιο Μηχανοποιίας του Νοβοκραματόρσκ» (Περιοχή του Ντονέτσκ). Σήμερα το «Εργοστάσιο Μηχανοποιίας του Νοβοκραματόρσκ» είναι μία από τις ηγετικές επιχειρήσεις της Ουκρανίας και λαμβάνει άξια θέση στην παγκόσμια αγορά. Σήμερα ο Γ.Σκούνταρ είναι βουλευτής της Ουκρανίας με το Κόμμα των Περιφερειών.

Γνωστός συνδικαλιστικός παράγοντας ο Βασίλι Χαρά γεννήθηκε το 1947 στο χωριό Μπουγάς της περιοχής Βολνοβάχσκι του Νομού Ντονέτσκ. Μέσα σε διαφορετικούς περιόδους ήταν επικεφαλής του Συνδικάτου μεταλλουργών της περιοχής του Ντονέτσκ και του Νομαρχιακού Συμβουλίου Συνδικάτων του Ντονέτσκ. Από το 1994 εκλέγεται βουλευτής της Ουκρανίας. Το Σεπτέμβριο 2007 εκλέχτηκε βουλευτής της Ουκρανίας με το Κόμμα των Περιφερειών. Εκλέχτηκε Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συνδικάτων της Ουκρανίας. Τώρα εργάζεται ως Πρόεδρος της *Επιτροπής της Βερχόβναγια*

Ράντα της Ουκρανίας για προβλήματα κοινωνικής πολιτικής και εργασίας.

Επάξιο κύρος και σεβασμό έχει και ο βουλευτής της Ουκρανίας ο Αλέξανδρος Βασίλγιεβ, που γεννήθηκε στο Ντονέτσκ το 1951. Χάρη στην εργατικότητα και την επιμονή του έκανε σταδιοδρομία στην ανοιχτή μετοχική εταιρία «Επιχείρηση αυτοκινήτων του Ντονέτσκ 1480» από τεχνικός ως πρόεδρος της διοίκησης.

Την περίοδο του 1997-2002 ο Α. Βασίλγιεβ ήταν διευθυντής της Ελεγκτικής διοίκησης της Περιοχής του Ντονέτσκ. Μέσα σ' αυτή την περίοδο η Ελεγκτική διοίκηση της Περιοχής του Ντονέτσκ έγινε ένα από τις καλύτερες στην Ουκρανία. Το 2003-2004 ο Α. Βασίλγιεβ ήταν επί κεφαλής της Κρατικής φορολογικής διοίκησης στην Περιοχή του Ντονέτσκ.

Από το 2004 εκλέγεται βουλευτής της Ουκρανίας. Στο Γενικό Συμβούλιο πέμπτης σύγκλισης διοικούσε της ομάδα διακοινοβουλευτικών σχέσεων με την Ελλάδα. Το Σεπτέμβριο του 2007 εκλέχτηκε βουλευτής της Ουκρανίας με το Κόμμα των Περιφερειών.

Οι Έλληνες ως ένας λαός θεμελιωτής της δημοκρατίας και του πολιτισμού διακρίνονται από πλουραλισμό απόψεων σχετικά με τις προοπτικές ανάπτυξης της Ουκρανίας. Τις δικές τους απόψεις τις εκφράζουν μέσα στον πολιτιστικό βουλευτικό διάλογο, συχνά εκπροσωπώντας διαφορετικές πολιτικές δυνάμεις. Έτσι ο Γρηγόρι Νεμίρια και ο Ευγένη Κωνσταντίνωφ είναι μέλη του Συνασπισμού της Ιουλίας Τιμοσένκο, και ο Σπυρίδων Κιλινκάρωφ είναι μέλος του Κομμουνιστικού κόμματος της Ουκρανίας.

Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της διαμόρφωσης αρχών εξωτερικής πολιτικής στρατηγικής του Συνασπισμού της Ιουλίας Τιμοσένκο παίζει ένας πολιτικός με κύρος και προοπτική, ο Γρηγόρι Νεμίρια. Γεννήθηκε στο Ντονέτσκ το 1960. Σπούδασε ιστορία και πολιτική. Ασχολήθηκε με επιστημονικές έρευνες και με διδακτική εργασία στο Ντονέτσκ και στο Κίεβο. Πραγματοποίησε διαλέξεις σε γνωστά διεθνή επιστημονικά αναλυτικά κέντρα,

είναι μέλος του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Ερευνών (Λονδίνο), καθώς και μέλος του Εποπτικού συμβούλιου στην Κεντρική και Νότιο-Ανατολική Ευρώπη του Οίκου της Ελευθερίας.

Ο Γ. Νεμίρια τελείωσε έντονη πολιτική σταδιοδρομία. Πολλές φορές εκλέχτηκε βουλευτής της Βερχόβναγια Ράντα της Ουκρανίας, ήταν αντιπρόεδρος του Συνασπισμού της Ιουλίας Τιμοσένκο. Από το Δεκέμβριο 2007 κατέχει το σημαντικό λειτούργημα του Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργό της Ουκρανίας στα ζητήματα ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας.

Ο βουλευτής της Ουκρανίας από το Κομμουνιστικό κόμμα Σπυρίδων Κλινκάρωφ είναι εκπρόσωπος της νέας γενιάς κομμουνιστών της Ουκρανίας (γεννήθηκε το 1968). Είναι ένας από τους αρχηγούς του κόμματος, στη Βουλή ασχολείται με προβλήματα στήριξης διαβουλευτικών σχέσεων με ξένες χώρες.

Πολλοί ταλαντούχοι διοικητές των πόλεων, περιοχών και επιχειρήσεων Ελληνικής καταγωγής εργάζονται σε διαφορετικές περιοχές της Ουκρανίας. Έτσι ο Γιούρι Χοτλουμπέι σχεδόν για 20 χρόνια εργάζεται με επιτυχία ως δήμαρχος της Μαριούπολης (μιας πόλης με πληθυσμό μισό εκατομμύριο κάτοικοι). Για τη μεγάλη προσωπική του συμβουλή στην κοινωνική οικονομική και πνευματική ανάπτυξη της πόλης βραβεύτηκε με το παράσημο «Για Εξαιρετικές υπηρεσίες» 2 και 3 βαθμού, με Επίτιμους Χάρτες του Ανώτατου Συμβούλιου Ουκρανίας και του Υπουργικού Συμβούλιου Ουκρανίας.

Πολλοί από τους προέδρους τοπικών διοικήσεων και περιφερειακών συμβουλίων της Περιοχής του Ντονέτσκ είναι Ελληνικής καταγωγής, είναι επιμελείς διοικητές και δραστικοί συμμετοχοί της Ελληνικής εθνικής πολιτιστικής αναγέννησης. Ανάμεσά τους είναι ο Βαλέρι Σίρα, πρόεδρος της κρατικής τοπικής διοίκησης της Βελικονοβοσέλοβσκι Περιοχής, η Όλγα Αφένκινα, πρόεδρος της κρατικής τοπικής διοίκησης της Τέλμανοβσκι

Περιοχής, ο Βίκτωρ Ντανίλωφ, πρόεδρος της κρατικής τοπικής διοίκησης της Αρτέμοβσκι Περιοχής, ο Βασίλι Πανκό, πρόεδρος της κρατικής τοπικής διοίκησης της Σταρομπέσεβσκι Περιοχής και πολλοί άλλοι¹².

Στην επιστημονική και πνευματική ζωή της Ουκρανίας εξέχουσα θέση κατέχουν οι επαγγελματικές και οι δημιουργικές δραστηριότητες εκπροσώπων του Ελληνικού έθνους.

Μεγάλη συμβολή στην Ουκρανική και παγκόσμια επιστήμη κάνουν οι γνωστοί επιστήμονες – ο Πρόεδρος της Ακαδημίας Ιατρικών Επιστήμων της Ουκρανίας, διευθυντής του Ινστιτούτου Ουρολογίας και Νεφρολογίας της Ακαδημίας Ιατρικών Επιστήμων της Ουκρανίας, Ήρωας της Ουκρανίας, Ακαδημαϊκός της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, καθηγητής Αλέξανδρος Βοζιάνωφ, ο διευθυντής του Ινστιτούτου Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής της Ακαδημίας Ιατρικών Επιστήμων της Ουκρανίας, Ακαδημαϊκός της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, προφέσσορας, Γεννάντι Ματσούκα, πρώην πρόεδρος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, Ακαδημαϊκός της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, καθηγητής Βίκτωρ Μπαριαχτάρ, ο πρόεδρος Εθνικού Εμπορικού Οικονομικού Πανεπιστημίου του Κίεβο, Ακαδημαϊκός της Ακαδημίας Παιδαγωγικών Επιστήμων της Ουκρανίας, καθηγητής Ανατόλι Μαζαράκι, ο διευθυντής Φυσικό-Τεχνικού Ινστιτούτου του Α. Μπαγάτσκι της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, πρόεδρος του Νότιου Επιστημονικού κέντρου της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, ακαδημαϊκός της Εθνικής Ακαδημίας Επιστήμων της Ουκρανίας, καθηγητής Σεργέι Ανδρονάτη και πολλοί άλλοι¹³.

¹² Терентьева Н., Балабанов К. Греки в Україні: історія та сучасність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів– В 2-х т. - К., Аквілон - Плюс, 2007. – Ч.2. – С. 210 – 240.

¹³ Терентьева Н., Балабанов К. Греки в Україні: історія та сучасність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів– В 2-х т. - К., Аквілон - Плюс, 2007. – Ч.2. – С. 251 – 266.

Οι προερχόμενοι από την Ουκρανία Ελληνικής καταγωγής μένουν και εργάζονται επίσης και στις άλλες χώρες, όπου δημιούργησαν καλή φήμη και κατέκτησαν τη γενική αναγνώριση στο επιστημονικό περιβάλλον.

Ένας περίφημος επιστήμονας οικονομολόγος, πολιτικός και κοινωνικός παράγοντας, διδάκτορας οικονομικών επιστημών είναι ο καθηγητής Γαβριήλ Ποπόφ, γιος Ελλήνων της Αζοφικής. Ο Γ. Ποπόφ υπήρξε ένας από τους οργανωτές του Ελληνικού κινήματος στη Σοβιετικής Ένωση, για πολλά χρόνια ήταν μέλος διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου «ΕΣΣΔ – Ελλάδα» και επί κεφαλής συλλόγου Ελλήνων της Σοβιετικής Ένωσης. Το 1991 ο Γ. Ποπόφ εκλέχτηκε πρώτος δήμαρχος της Μόσχας. Σήμερα ο Γ. Ποπόφ εργάζεται ως πρόεδρος Διεθνούς Πανεπιστημίου στη Μόσχα.

Στη πνευματική ζωή της χώρας μας σημαντική θέση κατέχει η δημιουργική δραστηριότητα των Ελλήνων της Ουκρανίας. Δημιουργός αξιόλογων μουσικών έργων, γεμάτων πατριωτισμού και αγάπης για την Ουκρανία ήταν ο παγκοσμίως γνωστός συνθέτης Ιβάν Καραμπίτς (1945-2002). Γεννήθηκε στη Γιάλτα, ένα χωριό της Αζοφικής. Ο Ι. Καραμπίτς έγραψε πολλές σονάτες για πιάνο, για βιολοντσέλο, για βιολί, για ορχήστρα, ήταν συντάκτης φωνητικών κύκλων, έγραψε μουσική για κινηματογραφικά έργα και για θεατρικές παραστάσεις. Ο Ι. Καραμπίτς ανέλαβε πρωτοβουλία για τη διοργάνωση του διεθνούς φεστιβάλ κλασσικής μουσικής «Κίεβ Φεστ», το οποίο διεξάγεται στην πρωτεύουσα της Ουκρανίας και αποτελεί ένα λαμπρό φαινόμενο της σύγχρονης πολιτιστικής ζωής.

Η Ελληνίδα Έλλα Ακρίτοβα κατατάσσεται στους άριστους εκτελεστές μουσικής δωματίου στην Ουκρανία. Η τραγουδίστρια ήταν σολίστας της Φιλαρμονικής του Κίεβου και του Κρατικού Τηλεραδιόφωνου της Ουκρανίας. Εκτελούσε καντάτες, ρομάντζες, ουκρανικά, ελληνικά, ρωσικά λαϊκά τραγούδια.

Αιώνιο σύμβολο της παράδοσης του τραγουδιού των Ελλήνων της Αζοφικής έγινε η Ταμάρα Κατσή (1958-1999). Διαθέτοντας εύρος φωνής τραγούδησε ποικίλα και διαφορετικά τραγούδια – από τα λαϊκά ως τα τραγούδια του ελαφρύ θεάτρου, κέρδισε την αναγνώριση του Ουκρανικού και του Ελληνικού κοινού.

Οι τεχνίτες του Ελληνικού έντεχνου λόγου Αντώνης Σαπούρμα, Λεοντής Κυριακώφ, Δόνας Πατρίτσα, Βασίλης Μπαχτάρωφ, Βαλέρι Κιόρ στα έργα τους απεικονίζουν την ιστορική μοίρα του λαού τους, τον εθνικό χαρακτήρα των Ελλήνων, τη καθημερινή ζωή στο Ουκρανικό έδαφος, που έγινε γι' αυτούς δεύτερη πατρίδα.

Έναν από τους πατριάρχες της λογοτεχνίας των Ελλήνων της Αζοφικής λογίζεται ο Λεοντής Κυριακώφ. Γεννήθηκε το 1919 στο Σαρτανά. Συμμετείχε στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα γεγονότα του οποίου περιέγραψε περίτεχνα στα ποιήματά του. Ο Κυριακώφ δημοσίευε 5 ποιητικές συλλογές, και στα τέλη της δεκαετίας του 80'. Πραγματοποίησε την έκδοση λογοτεχνικών καλλιτεχνικών ημερολογίων των Ελλήνων της Αζοφικής.

Σημαντικό ρόλο στην αναγέννηση της λογοτεχνίας και της λαογραφίας των Ελλήνων της Ουκρανίας έπαιξε ο Ντονάς Πατρίτσα (1934-2004), ποιητής, πεζογράφος, μεταφραστής, συνθέτης, διακεκριμένος καλλιτέχνης της Ουκρανίας.

Ο Ν. Πατρίτσα ανέλαβε πρωτοβουλία για τη διοργάνωση το 1988 του πρώτου φεστιβάλ εθνικού πολιτισμού των Ελλήνων της Αζοφικής «Μέγα Γιορτή». Τώρα αυτό το φεστιβάλ έχει όνομα του Ν. Πατρίτσα. Για πολλά χρόνια ο Ν. Πατρίτσα ήταν επικεφαλής του Νομαρχιακού Οίκου Πολιτισμού του Ντονέτσκ, που έγινε κέντρο εκμάθησης και ανάπτυξης της Ελληνικής λαογραφίας. Ο Ν. Πατρίτσα έγραψε λογοτεχνικά και δημοσιογραφικά έργα, αξιοποίησε ποιήματα Ελλήνων ποιητών, δημιούργησε μερικά μουσικά έργα στη βάση των Ελληνικών και Ουκρανικών μελωδιών.

Έτσι η ιστορία των Ελλήνων της Ουκρανίας είναι η ιστορία ενός σοφού λαού που παρά όλες τις δυσκολίες και βάσανα κατάφερε να διατηρήσει το δικό του πολιτισμό, τη γλώσσα και την αξιοπρέπεια. Η αντοχή, η εργατικότητα, η συσπείρωση των Ελλήνων της Ουκρανίας, η αφοσίωσή τους στον εθνικό τους πολιτισμό, στις παραδόσεις και στην Ουκρανία, η οποία έγινε για αυτούς δεύτερη πατρίδα, βοήθησαν τον Ελληνικό λαό να αντέξει τις δύσκολες κοινωνικό-πολιτικές συνθήκες. Έλληνες στην καταγωγή υπήρξαν πολλοί διακεκριμένοι Ουκρανοί επιστήμονες, πολιτικοί παράγοντες, διοικητές επιχειρήσεων και οργανώσεων, καλλιτέχνες. Οι Έλληνες της Ουκρανίας προσέφεραν σημαντικά στην ανάπτυξη του υλικού και του πνευματικού πολιτισμού της Ουκρανίας. Σε όλες τις ιστορικές περιόδους της ανάπτυξης οι σχέσεις των Ελλήνων της Ουκρανίας με τους Ουκρανούς, του Ρώσους και τους εκπροσώπους άλλων λαών που μένουν στην Ουκρανία χαρακτηρίζονται από την ανεκτικότητα, το αμοιβαίο ενδιαφέρον, τη φιλία και τη συνεργασία. Το Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης μέσω της διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, τη μελέτης και προώθησης του Ελληνικού πολιτισμού διαδραματίζει επιτυχώς το ρόλο της γέφυρας φιλίας και συνεργασίας μεταξύ του Ελληνικού και του Ουκρανικού λαού.

Κατά την επίσημη τελετή αναγόρευσης του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κυρίου Καρόλου Παπούλια σε Επίτιμο Διδάκτορα του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης (Μαριούπολη, Απρίλιος 2008)

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, καθηγητής Ι. Γεροθανάσης, ο Πρύτανης του Κρατικού Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης, καθηγητής Κ. Μπαλαμπάνωφ και ο Πρόεδρος του Κέντρου Εκπαιδευτικών Ερευνών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδος, καθηγητής Δ. Γλάρος μετά τη συνεδρίαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Ιωάννινα, Νοέμβριος 2007)

Η απονομή του Αριστείου Γραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και
Επιστήμης της Ουκρανίας στον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
καθ. Ι. Γεροθανάση (Ιωάννινα, Νοέμβριος 2007)

Κατά την συνάντηση του Πρύτανη του Κρατικού Πανεπιστημίου
Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης καθ. Κ. Μπαλαμπάνωφ με τον Πρύτανη
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καθ. Ι. Γεροθανάση (Ιωάννινα, Οκτώβριος 2008)